

МІЖКОФЕСІЙНИЙ ДІАЛОГ -ЗАПОРУКА МИРУ В УКРАЇНІ

На сесіях Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних націй часто звучать заклики протиставити ідеології цивілізаційного розколу і терористичній агресії не тільки ресурси держави, а й можливості рівноправного міжконфесійного діалогу. І це важливо, по-перше, тому що у світі суттєво загострилися міжконфесійні і міжетичні протиріччя. По-друге, у підвищених проявах політичного екстремізму і міжнародного тероризму помітним стає і релігійний фактор. По-третє, великий потенціал міжконфесійного діалогу ще не до кінця використаний в Україні для вирішення внутрішніх проблем життя.

Ефективність та впливовість такого діалогу залежить від рівня і якості релігійності суспільства, від правильної поведінки кожного його учасника. Дані Центру економічних і політичних досліджень ім. Разумкова свідчать про завершення в Україні екстенсивного розвитку релігійної мережі, уповільнення темпів її розширення. Важливою складовою релігійної ситуації є рівень релігійності суспільства. Впевнений, що саме підвищення релігійності громадян, зростання якості їх переконань сприятимуть згоді і співпраці суспільства по найактуальнішим напрямкам. До них можна віднести розвиток демократії, захист свободи совісті, соціальна підтримка збіднілих груп та ін.

Станом на кінець 2010 року порівняно з 2000 роком число громадян, які визначають себе віруючими, зросло з 58 % до 71 %. Такі цифри тільки радують. Але при більш уважному близькому погляді на якість релігійності виявилось, що тих, які відвідують Богослужіння частіше, ніж один раз на тиждень, всього 3,5 %. За іншими методами дослідження релігійності суспільства відсоток практикуючих віруючих людей, які знають вчення, обряди, ведуть конфесійний спосіб життя, в Україні складає 5-10 %. То - дуже низький відсоток. Тому головне завдання кожної християнської конфесії – це проповідання Євангелія, розповсюдження віри в Бога. А це в умовах багатоконфесійної України можливо тільки при взаємній співпраці, повазі один до одного. При цьому не слід не заважати іншій конфесії в її діяльності.

Суспільство розподіляється за соціальним рівнем, політичними симпатіями. Партії, їх лідери між собою не демонструють теплі дружні відносини. І цей дух може передаватися і в міжконфесійну сферу. За церквою спостерігають, оцінюють, бажають бачити ідеал, щоб захоплюватися і слідувати її вченню. Ми можемо розчарувати спостерігача, можемо лишити його байдужим, а можемо дати приклад того, як слід поважати й любити людину з іншим світоглядом і вірою. Низький показник релігійності дає виклик Церквам і релігійним організаціям, закликає до діалогу і співпраці.

Конституція України, Закон про свободу совісті та релігійні організації, інші правові акти, які діють в державі, юридично гарантують свободу совісті, рівність всіх конфесій, право на діяльність релігійну і благодійну. Заяви Президента України, прем'єр-міністра, інших офіційних діячів також декларують рівність конфесій і захист релігійних прав. І це відбувається, практикується, але так повільно, так довго, що проходять роки, відбуваються десятки судових рішень, щоб гарантоване Законом стало реальністю. І треба бути дуже далеким від діяльності релігійних організацій, щоб не бачити, як незахищена віруюча людина, община у своїх релігійних правах і можливостях.

Нічого не змінилося в Законах України, але змінився начальник обласного управління у справах виконання покарань. І вже релігійні організації не допущені до роботи з віруючими в колоніях області. Змінився мер міста, губернатор області і віруючий не може зрозуміти, чи живе він в демократичній Україні, а чи ж в Радянському Союзі часів Сталіна й Хрущова. Я вже не говорю про заміну керівників міністерств, організацій, про рівень побутових відносин. Одна з найбільш фаворитних Церков при Ющенко стає найбільш переслідуваною конфесією в Україні за часів Януковича.

Вихід з цієї жалюгідної ситуації є. Це - пробудження суспільства, його свідомості, це правильна позиція Церков до загравання з владою, політикою, силою. І я радю – Україна прозріла. Було поставлене питання: «Чи підтримуєте Ви запровадження державної Церкви в Україні?». Ідея такого запровадження протягом 2000-2010 років постійно втрачала своїх прихильників, число яких зменшилось за це час удвічі – з 20 % у 2000 році до 10 % у 2010 році. На останньому Круглому столі, організованому Центром ім. Разумкова, всі конфесії і релігії виступили за рівність і діалог між собою. УПЦ МП відчуває деяке загравання з нею влади. І це тривожить її керівників. І вони просять, застерігають не робити цього. Вони хочуть бути самостійною, самодостатньою Церквою, незалежною від політичних вітрів зі своїм високим церковним авторитетом.

Церкви України демонструють високий рівень діалогу і співпраці у багатьох напрямках. У ВРЦіРО при формуванні державно-церковних відносин в громадських радах при міністерстві Охорони здоров'я, при МОНМС, при Державній пенітенціарній служби України .

Розвиток і поглиблення діалогу залежить від духовних наставників, від їх доброї волі, обережності і реальної толерантності. Важливо, щоб публічні виступи не вели до знищення міжконфесійного миру. Ксенофобські прояви, від кого б вони не виходили, повинні отримувати відповідну оцінку міжконфесійних органів.

Дуже важливо зберегти підрастаючу молодь від «зарази» релігійної нетерпимості. Суспільство і держава в інтересах самозбереження повинні виховувати громадян з малечу в дусі толерантного відношення до людини будь-якого віросповідання і будь-якого світогляду, до їх прав і свобод, поступово піднімаючи рівень до сприйняття гуманістичних ідей про рівність всіх народів і рівність всіх релігійних організацій перед законом. Успішне вирішення цієї задачі тісно пов'язане з ознайомленням підрастаючого покоління з множиною релігійних традицій, що вимагає розділення двох видів діяльності: навчання релігії і викладання наукових поглядів про релігію. Перший вид діяльності – прерогатива релігійних організацій, другий – системи освіти світської держави. При цьому в державній школі наукові знання про релігію не повинні торкатися однієї конфесії чи релігії, а охоплювати цілий ряд головних релігій, як це рекомендує робити Парламентська Асамблея Ради Європи в документі 1556 (2002) «Релігія і переміни в Центральній і Східній Європі». Саме так і вирішуються питання освіти в Україні, але час від часу виникають ідеї звести викладання християнської етики до вивчення питань місця Православ'я в українській культурі (предмет «Християнська етика в українській культурі»), або зробити «Християнську етику» обов'язковим предметом.

Ріст чисельності практично релігійних громадян в Україні, якість релігійної свідомості забезпечать ефективніший діалог конфесій в Україні. Цей діалог є, розвивається і у нього є великий потенціал до кінця ще не використаний суспільством.